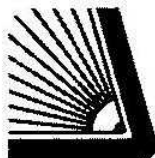

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
وَلَمْ يَلَمْ يَدِينِ

نمایش فوتبال

(بررسی تطبیقی نمایش فوتبال و شرکت آن ها)

ایرج افشاری اصل

انتشارات نظری

سرشناسه	افشاری اصل ایرج (۱۳۴۶)
عنوان و نام پدیدآور	نمایش فوتبال (بررسی تطبیقی نمایش و فوتبال و مشترکات آن ها) / ایرج افشاری اصل
مشخصات نشر	تهران: انتشارات نظری ۱۳۹۴
مشخصات ظاهری	۱۶۰ ص
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۲۸۹-۳۶۸-۰
وضعیت فهرست نویسی	فیا
موضوع	نمایش
موضوع	فوتبال
رده بندی کنگره	۱۳۹۴ ن ۷۸ / الف ۲۰۳۷ PN
رده بندی یویی	۷۹۲:
شماره کتابخانه ملی	۴۱۰۲۲۰۴:

نام کتاب: نمایش فوتبال (بررسی تطبیقی نمایش و فوتبال و مشترکات آن ها)

نویسنده: ایرج افشاری اصل

نوبت چاپ: اول - ۱۳۹۵

شمارگان: ۱۰۰۰

طراح صفحه: رحیم کبیر صابر

انتشارات نظری

«کلیه حقوق چاپ و نشر مخصوص و محفوظ ناشر می باشد»

دفتر مرکزی: تهران، خیابان ولی عصر (عج)، خیابان سید جمال الدین، سند آذی (یوسف آباد)
 نبش خیابان فتحی شقایق، جنب بانک انصار، پلاک ۳۲، طبقه ۳، صندوق پستی ۱۱

www.nashrenazari.com   info@nashrenazari.com

تلفن: ۸۸۱۰۲۷۷۵   همراه: ۰۹۱۹۰۱۲۹۴۵۵

قیمت: ۱۰۰۰۰۰ ریال

فهرست مطالب

۱۳.....	پیشگفتار.....
۱۵.....	درآمد.....
۲۱.....	فصل اول: فوتبال.....
۲۳.....	تاریخچه فوتبال.....
۲۳.....	فوتبال جهان.....
۲۵.....	فوتبال در ایران.....
۳۰.....	بازیهای آسیایی.....
۳۴.....	فدراسیون جهانی فوتبال (FIFA).....
۳۶.....	تیم ملی فوتبال ایران در المپیک.....
۳۹.....	جام جهانی.....
۴۳.....	جام ملتها.....
۴۳.....	جام ملتهای آسیا.....
۴۷.....	جهانی شدن.....
۴۷.....	فرهنگهای جهانی و بازارهای جهانی.....
۴۹.....	سه مرحله جهانی شدن.....
۵۰.....	تسلط و وابستگی.....
۵۳.....	فصل دوم: تئاتر.....
۵۵.....	تئاتر.....
۵۶.....	تاریخچه تئاتر در غرب.....
۵۷.....	تئاتر در قرون وسطی و رنسانس.....
۵۸.....	نمایشهای رسمی.....
۵۸.....	کمדיا دل آرته.....

۵۹.....	نمایش اخلاقی (مورال)
۵۹.....	نمایش معجزه (میراکل)
۶۰.....	نمایش رمز و راز (میسٹر)
۶۰.....	میان پرده‌ها (اینترلود)
۶۰.....	عصر الیزابت
۶۱.....	تئاتر در قرون ۱۷ و ۱۸
۶۲.....	تئاتر در قرن نوزدهم
۶۳.....	نمایش در روسیه
۶۴.....	د. ارجهارم
۶۴.....	آدولف آپیا
۶۴.....	نمایشنامه‌های خوش‌شانس
۶۵.....	نمایش در قرن بیستم
۶۶.....	اکسپرسیونیسم در آلمان
۶۶.....	نمایش اپیک
۶۷.....	تئاتر ایزورد
۶۸.....	تئاتر در شرق
۷۰.....	نمایش در ایران
۷۵.....	فصل سوم: مشترکات فوتبال و تئاتر
۷۸.....	ارکان فوتبال و تئاتر
۷۸.....	۲ ارکان فوتبال
۷۹.....	ارکان تئاتر
۷۹.....	انواع فوتبال و تئاتر
۸۰.....	استادیوم / آمفی تئاتر
۸۰.....	زمین بازی / صحنه
۸۰.....	تمرین - مسابقه / تمرین - اجرا
۸۱.....	تئاتری بودن / فوتبالی بودن
۸۳.....	سرمربی / کارگردان
۸۳.....	هفت مسئولیت سرمربی
۹۱.....	هفت وظیفه کارگردان
۹۴.....	تجزیه و تحلیل

۹۶	فوتبال / تناتر / بازی
۹۷	فوتبال / تناتر / سیستم
۱۰۱	تاریخچه سیستم‌های فوتبال
۱۰۳	سیستم‌های تناتر
۱۰۵	سبک
۱۰۶	الف) سبک در فوتبال
۱۰۸	سبک‌های جهانی
۱۱۰	سبک‌های بازی
۱۱۰	ب) سبک در تناتر
۱۱۱	فوتبال شناه سبک ترکیبی
۱۱۲	ژانر
۱۱۲	مونولوگ، دیالوگ
۱۱۳	نگرش
۱۱۴	تاکتیک / شیوه‌اجرایی
۱۱۴	انواع تاکتیک‌ها
۱۱۵	شیوه‌اجرایی
۱۱۵	انواع شیوه‌اجرایی
۱۱۵	تکنیک
۱۱۷	مهارت
۱۱۸	ساختار
۱۱۹	ساختار سه پرده‌ای
۱۲۰	روساخت و زیرساخت
۱۲۰	فوتبال، زبان / تناتر، قرارداد
۱۲۱	زیبایی‌شناسی
۱۲۲	جذابیت و سرگرمی
۱۲۵	عمل
۱۲۶	سکون و عدم سکون / نظم و بی‌نظمی
۱۲۷	میزانسن و حرکت
۱۲۷	کشمکش
۱۲۹	زمان‌های نمایشی
۱۲۹	۱. زمان فیزیکی

۱۲۹	۲. زمان داستانی
۱۲۹	۳. زمان تاریخی
۱۳۰	۴. زمان عاطفی
۱۳۰	انتراکت
۱۳۱	تعلیق
۱۳۲	غیرقابل پیش‌بینی
۱۳۳	پروتاگونیست / آنتاگونیست
۱۳۳	پروتاگونیست
۱۳۴	آنتاگونیست
۱۳۵	همسنگ و همتراز بودن دو طرف
۱۳۵	داور / فاصله گذاشتن برشت
۱۳۵	آموزش
۱۳۶	آموزش در تئاتر
۱۳۶	۱. شاگرد - استادی
۱۳۶	۲. آموزشگاهی
۱۳۷	۳. دانشگاهی
۱۳۸	آموزش در فوتبال
۱۳۸	۱. غریزی و خودجوش
۱۳۸	۲. مدارس فوتبال
۱۳۸	۳. باشگاه‌ها
۱۳۹	آموزش مختص به فرد
۱۴۰	بازیگر / بازیکن
۱۴۱	تمرین
۱۴۳	انواع بازیکن و بازیگر
۱۴۳	انواع بازیکن
۱۴۴	انواع دیگر بازیکن
۱۴۴	انواع بازیگر
۱۴۴	انواع دیگر بازیگر
۱۴۵	تئاتر / فوتبال / رسانه
۱۴۵	کارکردهای رسانه
۱۴۵	کارکردهای تئاتر

۱۴۶	بداهه‌پردازی
۱۴۶	زنده و ضبط شده
۱۴۷	اجرای زنده و بدون انقطاع
۱۴۷	فضاهای خالی
۱۴۸	هدف
۱۵۰	فوتبال و تئاتر به مثابه عنصری آرام‌بخش
۱۵۰	همذات‌پنداری
۱۵۱	فوتبال و تئاتر ابزاری برای سجایای اخلاقی
۱۵۲	تماشاچی
۱۵۲	ضرباهنگ و سرعت
۱۵۳	درصد مالکیت توپ و تفسیر
۱۵۳	اهمیت فوتبال برای هنرمندان و تئاتری‌ها
۱۵۶	مشترکات دیگر فوتبال و تئاتر
۱۵۷	نتیجه
۱۵۹	فهرست منابع و مآخذ

پیشگفتار

از دوران کودکی، فوتبال تفریح و سرگرمی اصلی‌ام بود. چندسالی در زمین‌های خاکی توپ زدم. در نوجوانی عضو چند تیم محلاتی شده و در مسابقات محلی حضور پیدا کردم تا اینکه فرصتی پیش آمد و عضو باشگاه "ایدم" در مقطع نوجوانان شدم. تابستان ۶۵ بود که در مسابقات انتخابی استان آذربایجان حضور یافته و در یکی از مسابقات ساعد دستم به شکل وحشتناکی شکست و چندماهی وبال گردنم شد. این اتفاق باعث جدایی من از تیم شد، اما ارتباطم با فوتبال قطع نشد تا اینکه سال ۷۶ زمانی که در دانشکده هنر و معماری مشغول تحصیل در رشته نمایش بودم، به‌طور جدی به کارهای پژوهشی روآوردم. یکی از طرح‌ها و ایده‌هایی که آن‌موقع به فراغِ آمل و براریم ایجاد مسئله و دغدغه کرد، قیاس فوتبال با نمایش بود. به دنبال این بودم که این دو پدیده‌ی جادویی چه قرابت‌ها و مشابهت‌هایی می‌توانند باهم داشته باشند. از آن روزها بخشی از فعالیت‌های پژوهشی‌ام را صرف این موضوع کردم. دفترچه‌های مجزایی را به این امر اختصاص دادم. هر موقع با موضوع و نکته‌ای در این حوزه مواجه می‌شدم، فیش‌برداری می‌کردم. بالاخره روزی فرارسید که متوجه شدم مواد خام مناسبی گردآوری کرده‌ام و موقع آن فرارسیده است که به یادداشت‌هایم سروسامان داده و تدوینش کنم. در این مرحله به شکل جدی‌تری دست به کار شدم و دوباره منابعی را گردآوری کرده و با دقت و وسواس مطالعه را از سر

گرفتم. به تدریج که پیش می‌رفتم، ساختار و فصل‌بندی پژوهش شکل می‌گرفت. مسئله را با هر کسی که با یکی از دو موضوع فوتبال یا نمایش سروکار داشتند مطرح می‌کردم، تشویق می‌کردند تا طرح را کامل کنم. حال اگر در این میان طرف مقابل فوتبال یا تئاتر یا تئاتر فوتبال بود با هیجان زاید الوصفی حیرت‌زده از طرح مسئله، مرا به نتیجه کار امیدوارتر می‌ساخت و اکثر آنها اذعان می‌کردند که موضوع جذاب و بالارزشی را انتخاب کرده‌ام. این بحث‌ها انگیزه‌ام را دوچندان کرد و با انرژی و توان بیشتری کار را ادامه دادم تا اینکه این بار آستین‌ها را بالا زده و از ابتدای سال ۹۳، شانزده ساله‌ام، وقت و زمان پژوهشی‌ام را صرف این مقوله کرده و فیش‌ها و اطلاعات جمع‌آوری شده را بر اساس سرفصل‌ها سامان‌دهی کرده و چندین نوبت بازنویسی و بازنگری صورت گرفت.

ماحصل تلاش و مشاوره‌ی این چندسال کتابی است که پیش‌رو دارید. در این پژوهش سعی شده است جنبه‌های مشترک فوتبال و نمایش مورد بررسی قرار گیرد. امیدوارم از خوانش آن بهره و لذت کافی را برده و باعث بازنمایی زوایای مشترک پنهان و آشکار فوتبال و نمایش شود.

درآمد

فوتبال چیست؟ چرا فوتبال این همه طرفدار دارد؟ چرا این قدر تماشاچی دارد؟ چرا فوتبال برای افشار مختلف اهمیت دارد؟ چرا اعضای فیفا (۲۰۹ عضو) بیشتر از اعضای سازمان ملل (۱۹۲ عضو) است؟ چرا بیشترین رفت و برگشت پول بعد از بانک و بیمه، در فوتبال صورت می گیرد؟ چگونه باشگاهی مثل بارسلونا، ۴۸۳ میلیون یورو در سال درآمد داشته است؟

شاید پس از بررسی موضوع با پاسخ های متعدد و حتی متناقضی برای سوالات فوق دست یابیم، اما یکی از علل اصلی اهمیت فوتبال به این خاطر است که تماشاچی در حین بازی شاهد یک گونه نمایش است. نمایشی که جذابیت های خاص خودش را دارد.

توپ، این جسم کروی، آدمی را به بازی دعوت می کند. ظاهری ساده دارد، اما پیچیده است. حرکاتش قابل پیش بینی نیست. هیچ خانه ای نیست که توپ آنجا نرفته باشد.

فوتبال پرطرفدارترین ورزش باتوپ است. پرتماشاگرترین هم هست. اهمیت فوتبال تا جایی است که کشوری مثل گوآم با جمعیتی کمتر از صد و چهل هزار نفر صاحب فوتبال و تیم ملی قابل قبولی در آسیا است.

فوتبال فقط ورزش نیست، بازی هم هست. از منظری فوتبال نمایش کاملی از جوهر زندگی است.

فوتبال، بزرگترین درس‌های زندگی را با خود دارد. پیروزی در آن حلاوت و شیرینی خاص خودش را دارد و موقع شکست در آن دوباره کمر راست کرده و با طرحن نو، شروع دیگری آغاز می‌شود.

فوتبال هم یک ورزش و هم یک پدیده‌ی فرهنگی است و در آن مؤلفه‌های اقتصادی، مدیریت، رسانه، تبلیغ، تهیج و... را می‌توان شاهد بود که به عنوان یک برنامه‌ی سرگرمی و تفریحی، انبوهی از مخاطبان و هواداران را به خود معطوف کرده است.

جدای از همه‌ی ویژگی‌های مزبور و ظرفیت‌های دیگری که در فوتبال وجود دارد، فوتبال را می‌توان به مثابه یک نمایش تلقی کرد، چرا که اکثر عناصر و مؤلفه‌های یک نمایش را با خود دارد.

فوتبال و نمایش مشترکات زیادی دارند. ورزش برای سلامتی روح و جسم ضروری است. به همین خاطر منحصراً به ورزش به نوع قهرمانی آن و گرفتن مدال و کاپ در واقع محدود کردن آن و محرم کردن جامعه از امکاناتی بزرگ است. اصل، ورزش همگانی است. هنر نمایش نیز همین هدف را دنبال می‌کند. کار کردن در حوزه‌ی وسیع «تئاتر برای همه» در اصل، ریشه‌ی اصلی هنر نمایش است. هرچند نمایش در ایران با مخاطبان اندک و خاص تریف، می‌شود، اما گسترش مخاطبان و تعمیم به تمام اقشار و اصناف جامعه باعث تریق بیشتر آن خواهد شد.

وضعیت فوتبال نیز به همین گونه است. با گسترش حوزه‌ی فعالیتی از سطوح مهد کودک‌ها تا اجتماع‌های کاری، دانشگاهی و بقیه‌ی اقشار جامعه، باعث رونق و پیشرفت آن خواهد شد.

فراگیر شدن و اهمیت فوتبال در جهان باعث شده است که نظریه‌پردازان

حوزه‌های مختلف جامعه‌شناسی، فلسفه، اقتصاد، روانشناسی، رسانه، فرهنگ و سیاست در مورد فوتبال مطالعاتی را انجام داده و نظریاتی را مطرح کنند. فوتبال در جامعه تأثیرات گسترده‌ای دارد و به عنوان یک پدیده‌ی اجتماعی چند وجهی اهمیت دارد و در هر دوره‌ای نگاه‌ها و نگرش‌های مختلفی به آن شده است.

در دوران معاصر، فوتبال به یکی از ابزارهای قدرت در جامعه تبدیل شده است و هم‌اکنون دیگر عناصر فرهنگ، جایگاه ویژه‌ای در جامعه پیدا کرده است. در مقاطعی، تاریخ، فوتبال از سیطره‌ی ناسیونالیست و سیاست مصون نماند. به طور مثال نازی‌ها و هیتلر می‌خواستند از طریق ورزش، اصول فاشیسم را به جهانیان معرفی و حقه کنند.

فوتبال می‌تواند در دو سطح مورد بررسی قرار گیرد. در یک سو متن و در سوی دیگر حاشیه‌ی متن. متن شامل زمین، بازیکنان، داور، مربی، نقش‌ها، ساختار کلی این ورزش و قوانین جاری در آن است. حاشیه در کنار هم یک صحنه‌ی نمایشی را می‌سازند. و حاشیه آن، بحث‌های اقتصادی، ایدئولوژی، سیاسی، تبلیغاتی و... است. اگر فوتبال را قدری عمیق مورد بررسی قرار دهیم، خواهیم دید که برای افراد گوناگون، پدیده‌ی قابل اعتنایی است. کسی که آن را از تفریون نگاه می‌کند، بیشتر به دنبال لذت‌بردن از آن است. سیاستمدار زد و بندهای آن را مورد توجه قرار می‌دهد و دلال آن را شبیه به مرکز خرید می‌داند.

فوتبال برای خیلی از آدم‌ها آنقدر اهمیت دارد که برنامه‌های زندگی خود را موقوف به ساعات پخش مسابقات فوتبال می‌دانند.

فوتبال در برزیل مثل یک ایدئولوژی است. مردم همیشه از آن حرف می‌زنند. اهمیت آن در برزیل تا جایی است که حتی کوچکترین دهکده‌ها هم اگر کلیسا نداشته باشند، یک زمین فوتبال را دارند.

فوتبال تنها فوتبال نیست. می‌تواند جنگ به وجود آورد. انقلاب کند. به همین خاطر مورد توجه مافیایا و دیکتاتورها نیز هست. فوتبال می‌تواند باعث صلح نیز بشود. در جنگ نیجریه - بیاфра به خاطر حضور «پله» در یک مسابقه در آن منطقه، جنگ برای یک روز متوقف شد.

یک تیم فوتبال نمایشگر نوع زندگی و فرهنگ یک کشور است. به عبارتی ملت و پرچم و ارتش یک کشور نیز هست. فوتبال تنها ورزشی است که در بازی دو تیم انگار در کشور مقابل هم هستند. تیم ملی فوتبال یک کشور یعنی وطن، آب، خاک و هویت، فرهنگ آن کشور. وقتی تیم ملی کشوری بازی می‌کند، احساس می‌شود هویت و ارزش‌های آن کشور به جهانیان عرضه می‌شود. به قول میشل پلاتینی: «فوتبال یک کشور را نمایشگر نوع زندگی و فرهنگ یک کشور است».

در نشانه‌شناسی فرهنگی، سازه‌ای مطرح می‌شود که «خود، دیگری نزدیک و دیگری دور» نام دارد. چنانچه ما اگر در مقابل عمان بازی کنیم، همه طرفدار پیروزی ایران هستند. ولی وقتی عمان را برابر استرالیا قرار می‌گیرد، عمان به مثابه دیگری نزدیک و استرالیا به مثابه دیگری دور قرار می‌گیرد. زمانی که هلند در نیمه نهایی ۱۹۹۸ پیروز شد، یک مبارز انقلابی را به آتش کشید که احساس می‌شود که انگار بالاخره در جنگ پیروز شده‌ایم.

فوتبال باعث شور و همبستگی هم می‌شود. زمانی که درونی، آرژانتین را شکست داد، تمام قومیت‌های رومانی با هم متحد شدند.

اهمیت فوتبال تا جایی است که جام جهانی باعث شد تا کامرون روی نقشه قرار گیرد و با در سال ۱۹۹۴ برزیلی‌ها را بر آن داشت که یک چهارم آنها تصمیم گرفتند پس از مشخص شدن قهرمان جام جهانی به چه کسی رأی بدهند.

در مورد این مسئله که «فوتبال با نمایش و درام قابل قیاس و تطبیق هست یا نه؟» نظرات مختلفی وجود دارد. عده‌ای اعتقاد دارند نمایش تمام عناصر فوتبال را

داراست و گروهی اعتقاد دارند که این دو مقوله جدا از هم هستند و قابل قیاس باهم نیستند. در این زمینه، بزرگی اعتقاد دارد که در فوتبال هدف زدن توپ است و در نمایش، هدف نشان دادن برشی از زندگی است. فوتبالست تصمیم می گیرد که چگونه به توپ ضربه بزند و در نمایش، بازیگر تصمیم می گیرد که چگونه زندگی کند و آن را انعکاس دهد.

خلاصه اینکه فوتبال پدیده‌ی چندوجهی است و از زوایای مختلف قابل بررسی است. جهت واکاوی و آشنایی بیشتر ابتدا مروری بر تاریخچه‌ی فوتبال خواهد شد.

www.ketab.ir